

Kaišiadorių rajono savivaldybės 2009–2011 metų visuomenės sveikatos stebėsenos
programos

2010 m. ataskaita

*Programa patvirtinta Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybos
2009 m. liepos 30 d. sprendimu Nr. V17-194*

Parengė: Visuomenės sveikatos stebėsenos specialistė
Inga Petrauskienė

Turinys

<i>IVADAS</i>	3
1. BENDROJI DALIS	4
1.1. <i>DEMOGRAFINĖ, SOCIALINĖ – EKONOMINĖ BŪKLĖ</i>	4
1.2. <i>FIZINĖ APLINKA</i>	7
1.3. <i>AMBULATORINĖ SVEIKATOS PRIEŽIŪRA</i>	8
1.4. <i>STACIONARO VEIKLOS RODIKLIAI</i>	8
1.5. <i>GYVENTOJŲ SVEIKATOS BŪKLĖ</i>	9
1.5.1. <i>GYVENTOJŲ SERGAMUMAS INFEKcinĖMIS PARAZITINĖMIS LIGOMIS</i>	11
1.5.2. <i>PSICHINĖS SVEIKATOS SUTRIKIMAI</i>	11
1.5.3. <i>GYVENTOJŲ SERGAMUMAS IR LIGOTUMAS PIKTYBINIAIS NAVIKAIS</i>	12
1.5.4. <i>GYVENTOJŲ PATIRTOS TRAUMOS IR ATSITIKIMAI</i>	12
1.5.5. <i>VAIKŲ PROFILAKTINĖ SVEIKATOS PRIEŽIŪRA</i>	13
1.5.6. <i>NEĮGALUMO IR NEDARbingUMO SITUACIJA</i>	14
2. SPECIALIOJI DALIS	14
2.1. <i>GYVENTOJŲ SVEIKATOS PROBLEMOS, RIZIKOS VEIKSNIAI</i>	14
2.2. <i>2011 M. KAIŠIADORIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURO VYKDYTOS PAGRINDINĖS SVEIKATINIMO VEIKLOS</i>	17
2.2.1. Gyventojų švietimas lėtinių neinfekcinių ligų prevencijos klausimais	17
2.2.2. Infekcinių ligų profilaktika	18
2.2.3. Traumų profilaktika	18
2.2.4. Vaikų sveikatinimo veiklos	18
2.2.5. Žalingų įpročių prevencija	19
2.3. <i>TYRIMAI</i>	20
2.3.1. Triukšmo tyrimas	20
2.3.2. Pagal gyventojų poreikį vykdyti tyrimai	20
2.3.3. Tarptautinio mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo ir sveikatos tyrimas	20
2.3.4. Kiti tyrimai	21
3. REKOMENDACIJOS	21

IVADAS

Biuras užtikrindamas priemonių, numatytų Lietuvos nacionalinėje visuomenės sveikatos priežiūros 2006-2013 metų strategijoje ir Valstybinėje visuomenės sveikatos priežiūros plėtros savivaldybėse 2007-2010 m. programoje, patvirtintoje Vyriausybės 2007-11-13 nutarimu Nr. 1228 (Žin., 2007, Nr.122-5007), įgyvendinimą: įgyvendina savivaldybės ir valstybines tikslines sveikatos programas ir strategijas, atlieka visuomenės sveikatos stebėseną, nustato didžiausias gyventojų sveikatos problemas, sveikatos rizikos veiksnius, pokyčius ir tendencijas.

Visuomenės sveikatos stebėseną – prioritetinę sveikatos priežiūros sritį, leidžianti įvertinti gyventojų sveikatos ir ją lemiančių veiksnių pokyčius ir laiku reaguoti į kintamas aplinkos sąlygas. Organizuojant ir vykdant visuomenės sveikatos stebėseną Kaišiadorių rajone, vadovautasi Visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymu, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatyta savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos vykdymo ir kontrolės tvarka, Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, savivaldybėms skirtomis visuomenės sveikatos stebėsenos atlikimo rekomendacijomis bei Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybos patvirtinta Programa, suderinta su atsakingomis institucijomis, ir kitais teisės aktais.

Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras savivaldybės gyventojų sveikatos būklę analizuoja įgyvendindamas Kaišiadorių rajono savivaldybės 2009–2011 metų visuomenės sveikatos stebėsenos programą, patvirtintą Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybos 2009 m. liepos 30 d. sprendimu Nr. V17-194. Šios programos tikslas – sukurti Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos sistemą, kurioje būtų sukaupta išsami informacija apie savivaldybės gyventojų sveikatos būklę, ją veikiančius gyvensenos, aplinkos bei sveikatos priežiūros ypatumus ir ja vadovaujantis būtų planuojamos bei įgyvendinamos savivaldybės gyventojų sveikatos stiprinimo ir rizikos veiksnių mažinimo priemonės.

Į elektroninę visuomenės sveikatos duomenų bazę suvesti duomenys gauti iš Statistikos departamento prie LRV, Higienos instituto Sveikatos informacijos centro, Neįgalumo ir darbingumo tarnybos prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Kauno teritorinės ligonių kasos, UAB “Kaišiadorių vandenys”, Pravieniškių 2-ųjų patalpos namų-atvirosios kolonijos, Kaišiadorių darbo biržos, Vilniaus universiteto Onkologijos instituto, Valstybinio socialinio draudimo fondo, Kauno skyriaus. Atlikta 2010 m. Kaišiadorių rajono gyventojų demografinių, mirtingumo/sergamumo, socialinės ekonominės būklės, sveikatos išteklių, aplinkos rodiklių kitimo dinamikos analizė ir vertinimas ir nustatyti rizikos veiksniai, vykdomas bendruomenės informavimas.

Vadovaujantis programos metiniu planu, per 2011 m. Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos duomenų bazėje yra 591 rodiklis (1 lentelė). Biuro internetinėje svetainėje (skyrelyje “statistika”) Savivaldybės gyventojams pateiktos 5 ataskaitos, vietinėje spaudoje – informaciniai straipsniai apie Kaišiadorių rajono savivaldybės gyventojų sveikatą, rizikos veiksnius. 2011 metais parengta 2010 m. Kaišiadorių r. sav. bendrojo lavinimo mokyklose vykdyto Tarptautinio mokyklinio amžiaus vaikų gyvensenos ir sveikatos tyrimo ataskaita, surinkta 67 proc. visų šiam tyrimui planuotų rodiklių, pateiktos rekomendacijos. Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybai pateikta galutinė programos ataskaita už 2010 m.

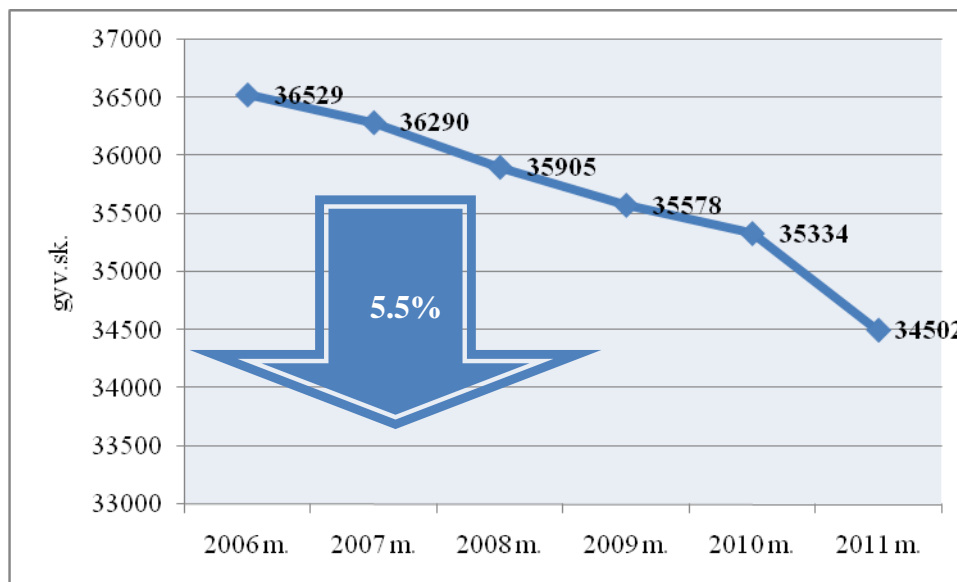
1 lentelė. Visuomenės sveikatos stebėsenos programos veiklos rodikliai.

Veiklos pavadinimas	Kriterijaus vertė	Atlikta
Duomenų bazės pildymas (rodiklių sk)	590	591
Tarptautinio mokyklinio amžiaus vaikų gyvensenos ir sveikatos tyrimo ataskaita	1	1
Informacinė sklaida (straipsnių)	3	5
Visuomenės sveikatos stebėsenos tarpinės ataskaitos	5	5
Visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita (už metus)	1	1

1. BENDROJI DALIS

1.1. DEMOGRAFINĖ, SOCIALINĖ – EKONOMINĖ BŪKLĖ

2011 m. Kaišiadorių r. sav. gyveno 34502 gyventojai. Nuo 2006 m. jų skaičius sumažėjo 5,5 proc. (1 pav.). Didžiausias gyventojų skaičiaus pokytis užfiksuotas 2010 – 2011 m., kuomet per metus Kaišiadorių r.sav. populiacija sumažėjo net 832 gyventojais (2,4 proc.). Skirtingai nei anksčiau, šalies gyventojų skaičiaus pokytis minėtais metais taip pat buvo didelis. Šalies populiacija per metus sumažėjo net 2,6 proc. (84110 žmonių). 2011 m. pradžioje šalyje gyveno 3244929 gyv., nuo 2006 m. stebima žymi šalies populiacijos mažėjimo tendencija (sumažėjo 4,7 proc.).

1 pav. Gyventojų skaičius 2006 – 2011 metų pradžioje.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės.

Lietuvos statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos vyriausybės duomenimis, 2006 – 2011 m. toliau mažėjo vyrų ir moterų skaičius gyvenančių Kaišiadorių r. sav. (2011 m. gyveno 16878 vyrai ir 17623 mot.). Per 5 metus panašiai sumažėjo abiejų lyčių skaičius: vyrų – 5,8 proc., moterų – 5,3 proc. Gyventojų skaičiaus pasiskirstymas pagal gyvenamąją teritoriją 2011 m. žymiai nekito, beveik dvigubai (1,6 karto) daugiau gyventojų gyveno mieste negu kaimo vietovėse (mieste – 21460, kaimo vietovėse – 13042 gyv.).

2006 – 2010 m. didžiausią Kaišiadorių r. sav. gyventojų dalį sudarė 18–44 metų gyventojai, vidutiniškai – 37,8 proc. visų gyv.. Minėtais metais mažiausiai gyveno 65 m. ir vyresnių gyventojų - vidutiniškai 17,1 proc.. Šio amžiaus tarpsnio gyventojų procentinė dalis metų eigoje beveik nekito. Nuo 2006 m. 2 proc. sumažėjo vaikų iki 17 metų ir 2010 m. siekė 19,4 proc. visų gyventojų. 2006 – 2010 m. daugėjo 45–64 m. kaišiadoriečių, minėtais metais užfiksuota nežymi skaičiaus augimo tendencija (šio amžiaus gyventojų padaugėjo 2,2 proc.).

2010 m. užfiksuotas didžiausias vidutinis naudingas (gyvenamasis) plotas, tenkantis vienam Kaišiadorių r. sav. gyventojui – 27,2 m² 2006-2010 m. laikotarpiu. Duomenys buvo nežymiai didesni už apskrities (26 m²) ir šalies (26,1m²) rodiklius.

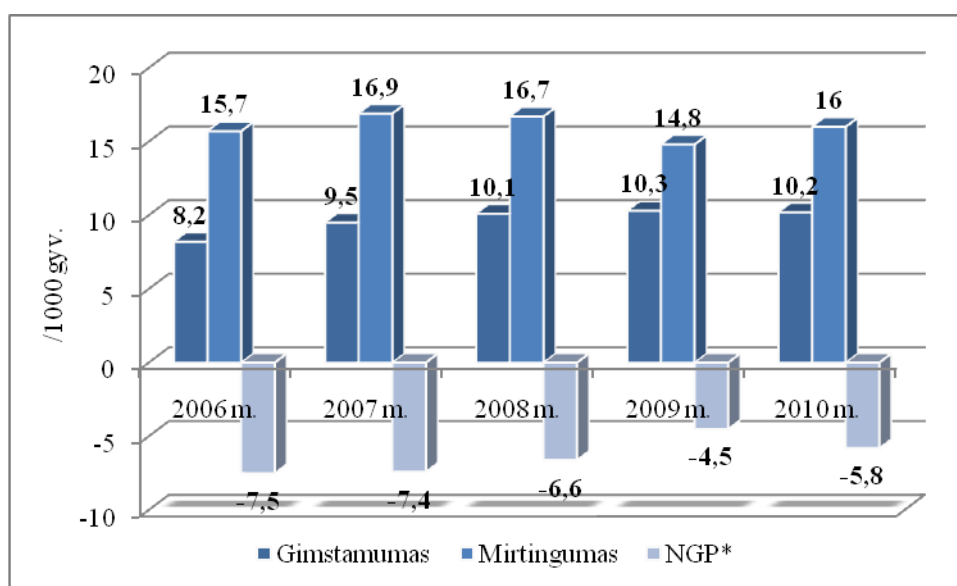
2006–2010 m. mažėjo santuokų, ištuokų skaičius stabilizavosi (vidutiniškai 102 ištuokos per metus). Kaišiadorių r. sav. 2010 m. susituokė 199 poros (5,7/1000 gyv.) t.y. 1,3 karto mažiau nei 2007-aisiais (261 santuokos arba 7,2 /1000 gyv.). Tuo tarpu mažiausiai ištuokų užregistruota 2006 m. – 94 arba 2,6/1000 gyv.. 2007 – 2010 m. žymių pokyčių tarp ištuokų rodiklių nepastebėta.

2006–2010 m. Kaišiadorių r. sav. vyravo neigiamas natūralus gyventojų prieaugis* (toliau NGP). Naujausius duomenis palyginus su 2009 m. rodikliais, NGP sumažėjo ir sudarė - 5,8/1000 gyv. (2 pav.). Tiek Kauno apskr., tiek visoje šalyje 2010 m. vyravo neigiamas NGP, rodikliai buvo trigubai didesni už Kaišiadorių r. sav. duomenis (atitinkamai -1,7 ir -2/1000 gyv.).

Neigiamą NGP Kaišiadorių r. sav. lėmė didesni mirčių rodikliai už gimstamumo duomenis. 2006–2010 m. gimstamumas rajone nežymiai augo (padidėjo 1,2 karto), 2010 m. siekė 10,2/1000 gyv. – t.y. beveik toks pats kaip ir Kauno apskr. ir visoje Lietuvoje (atitinkamai 10,9 ir 10,8 /1000 gyv.) (2 pav.). Mirčių atvejų skaičius rajone 2010 m. nežymiai padidėjo, siekė 16 atvejų 1000 gyv. ir 1,3 karto viršijo apskrities ir šalies atvejų skaičių (atitinkamai 12,6 ir 12,8 atvejai 1000 gyv.) (2 pav.).

2010 m. Kaišiadorių r. sav. demografinėje statistikoje užregistruota daugiau vyrų nei moterų (atitinkamai 1694 ir 1474,7/100 000 gyv.) mirčių. Didžiausias mirčių skirtumas tarp lyčių užfiksuotas 2006–aisiais – vyrų mirė 1,3 karto daugiau nei moterų (1787,2 ir 1368,5 atv. 100 000 gyv.).

Apžvelgus mirtingumo ir gimstamumo situaciją kaimyninėse savivaldybėse, Kaišiadorių r. sav. rodikliai nebuvo vieni mažiausių. 2006–2010 m. rajone gimusiųjų atvejų vidutinis rodiklis (9,7 atv./1000 gyv.) siekė Kauno apskr. vidutinį gimstamumo lygį minėtu laikotarpiu (9,7 atv./1000 gyv.). Tuo tarpu mirčių atvejų vidurkis Kaišiadorių r.sav. minėtais metais viršijo apskrities vidutinį mirtingumo lygį (14 atv./1000 gyv.). (2 lentelė).

2 pav. Natūralus gyventojų prieaugis (NGP) Kaišiadorių r.sav. 2006-2010 m.

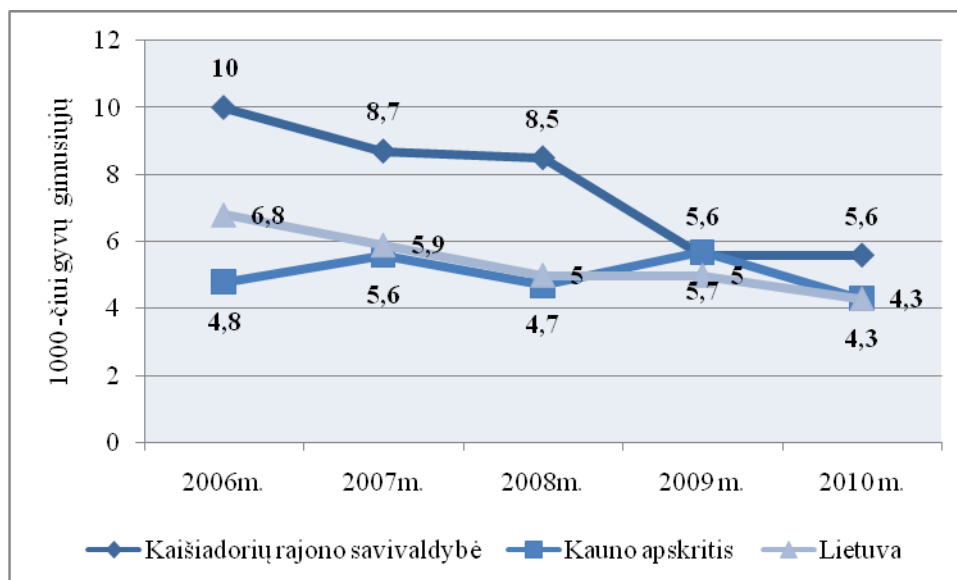
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės.

2 lentelė. Mirtingumas Kauno apskrityje (skaičius tenkantis 1000 gyv.) 2006 – 2010 m.

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.
Birštono sav.	13,3	18,8	11,3	12,5	15
Jonavos r. sav.	12,4	13,9	12,4	12,4	11,7
Kaišiadorių r. sav.	15,7	16,9	16,7	14,8	16
Kauno m. sav.	11,7	11,8	11,9	11,6	11,7
Kauno r. sav.	10,8	11,3	10,5	10	10,4
Kėdainių r. sav.	14	14,1	14,6	14,4	14,1
Prienų r. sav.	17,8	19	17	15,9	17
Raseinių r. sav.	15,5	16,7	15,3	14,7	16,2
Kauno apskr.	12,6	13,1	12,7	12,3	12,6
Lietuva	13,2	13,5	13,1	12,6	12,8

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės.

Vienas iš Lietuvos sveikatos programos tikslų - iki 2010 m. sumažinti kūdikių mirtingumą 30 proc. Šalis jau sėkmingai yra pasiekusi 1997-2010 m. programoje užsibrėžtą tikslą - 2008 m. rodiklis jau sumažėjęs 56 proc. (1997 m. Lietuvoje mirė 391 kūdikis, o 2008 m. – 172). 2010 m. Kaišiadorių r. sav. kūdikių iki 1 m. mirtingumo duomenys – 5,6 atv./1000 gyv. buvo nežymiai didesni už šalies ir apskrities rodiklius (atitinkamai po 4,3/1000 gyvų gimusiųjų) (3 pav.). 2009–2010 m. Kaišiadorių r. sav. užregistruota 1,8 karto mažiau kūdikių iki 1 m. mirčių nei 2006 m. (10/1000 gyvų gimusiųjų).

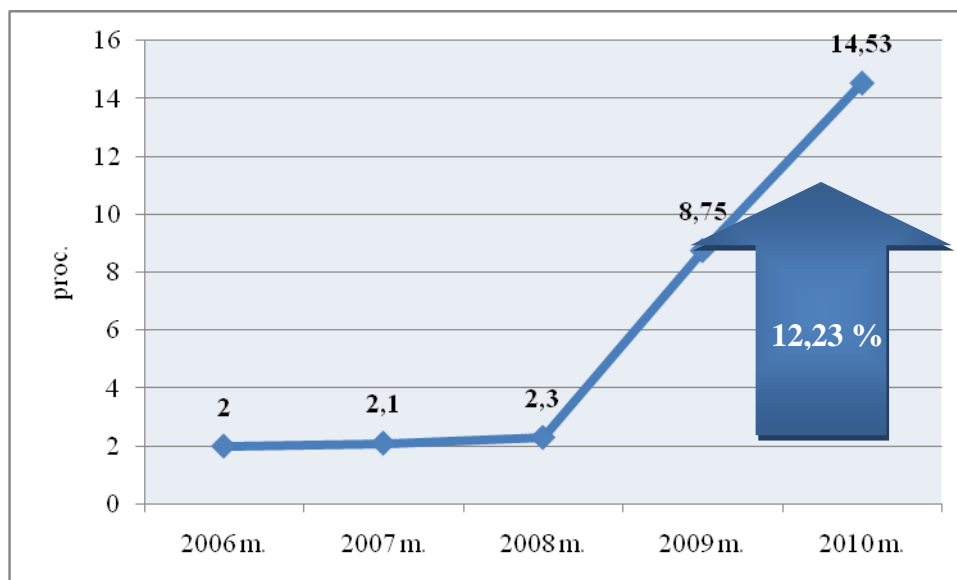

3 pav. Kūdikių iki 1 metų mirtingumas 1000-čiai gyvų gimusių.
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės.

2010 m. Kaišiadorių r. sav. gyventojų, kaip Kauno apskrities gyventojų, vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė siekė 74,33 m., t.y. nežymiai didesnė nei Lietuvos gyventojų – 73,45 m.. Nuo 2007 m. apskrities gyventojų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė pailgėjo 2,51 metų (atitinkamai 71,82 iki 74,33 m.). Lyties atžvilgiu, 2010 m., kaip ir anksčiau, moterų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė buvo ilgesnė negu vyrų: moterų – 79,48, vyrų – 68,72 m.

Kauno teritorinės darbo biržos Kaišiadorių skyriaus duomenimis, 2010 m. nedarbo lygis rajono savivaldybėje buvo didžiausias nuo 2006 m. – siekė 14,53 proc. (4 pav.). Didžiausias pokytis užfiksuotas nuo 2008 m., kuomet nedarbas rajone išaugo nuo 2,3 iki 14,53 proc. (pokytis – +12,23 proc.). Lietuvos darbo biržos duomenimis, 2010 m. Lietuvoje vidutinis metinis registruotų bedarbių procentas (nuo darbingo amžiaus gyventojų) išaugo iki 14,5 proc. Nedarbo lygio žymus augimas pastebėtas nuo 2008 – 2010 m. laikotarpiu (pokytis – nedarbas išaugo 11,7 proc.).

Daugėjant bedarbių, augo socialinę pašalpą gaunančių asmenų skaičius. Nuo 2006 m. šių asmenų rajone padaugėjo net 9 kartus: 2006 m. – 225 asmenys, 2010 – 2171 asmuo. Šių asmenų skaičius pradėjo augti nuo 2009 m. – 613 asmenų. Socialinės rizikos šeimų skaičius 2006 – 2010 m. Kaišiadorių r. sav. žymiai nekito, daugiausia jų užfiksuota 2007 – aisiais – 255 šeimos. 2006 – 2010 m. nežymiai mažėjo nusikalstamų veikų skaičius rajone: atitinkamai nuo 934 iki 814.

4 pav. Nedarbo lygis (proc.) Kaišiadorių rajono savivaldybėje 2006 – 2010 metais.
Šaltinis: Kauno teritorinės darbo biržos Kaišiadorių skyrius

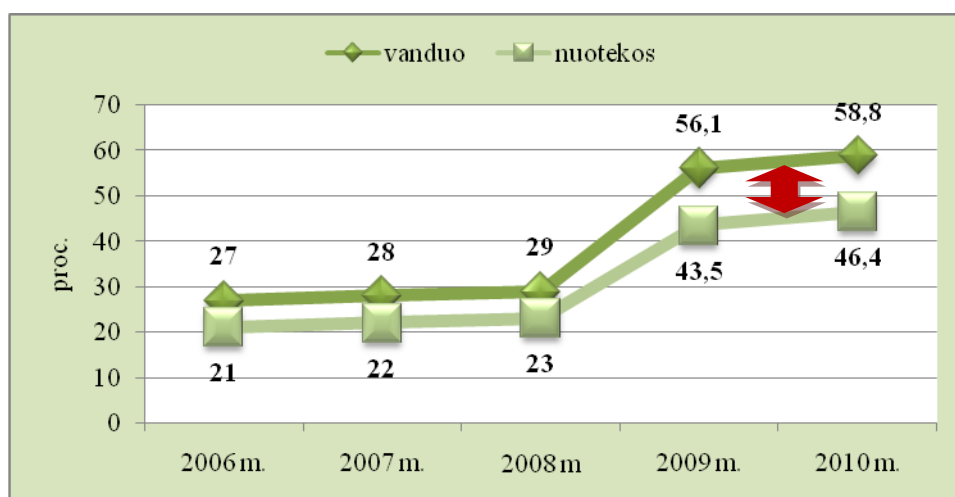
1.2. FIZINĖ APLINKA

Kaišiadorių r. savivaldybėje yra Ščebnicos tvenkinio maudyklos - prie čiuožyklos ir prie tiltelio. Siekiant išsaugoti ir pagerinti maudyklų būklę, sudaryti saugias sąlygas žmonių sveikatai šiuo laikotarpiu, maudyklų vandens kokybė yra nuolat prižiūrima ir tikrinama. Patikros rezultatai turi atitikti higienos normą HN 92:2007 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“. 2011 m. reguliariai tirtas Kaišiadorių rajono Šebnicos ežero vanduo. Iš viso paimta ir ištirta 16 mėginių nustatant žarnyninių lazdelių skaičių ir 16 mėginių nustatyti žarninio enterokokų skaičių. Visi mėginiai atitiko higienos normą HN 92:2007 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“. 2009, 2010 m. neatitikusių mikrobiologinių parametrų procentinė dalis abiejose maudyklose sudarė po 25 proc. visų matavimų.

Kaišiadorių rajono savivaldybės vandenviečių duomenimis, 2006–2010 m. gyventojų, kurių nuotekos tvarkomos pagal teisės aktų reikalavimus, dalis padidėjo du kartus (pokytis +25,4 proc., atitinkamai nuo 21 iki 46,4 proc.). Tokių gyventojų rajone 2010 m. sudarė 46,4 proc. visų gyventojų t.y. beveik kas antras gyventojas rajone. Didžiajai daliai gyventojų minėtu laikotarpiu šias paslaugas teikė UAB Kaišiadorių vandenys (36,9 proc.).

2010 m. rajone beveik kas antram gyventojui vanduo buvo teikiamas centralizuotai (2010 m. – 58,8 proc. visų gyventojų) – vartotojų skaičius per 2006–2010 m. išaugo dvigubai (nuo 27 iki 58,8 proc.). Beveik pusę gyventojų 2010 m. aptarnavo UAB Kaišiadorių vandenys (49 proc. visų gyv.), 2006-2010 m. gyventojų, kurie naudojami UAB Kaišiadorių vandenys paslaugomis padaugėjo 32 proc.

Stebint ir analizuojant Kaišiadorių r. sav. vandenviečių 2006–2010 m. duomenis, pastebėta, kad nuo 2009 m. išaugusio centralizuotai teikiamo vandens abonentų procentiniam rodikliui (56,1 proc. visų gyv.) (5 pav.), gyventojų, kurių nuotekos tvarkomos pagal teisės aktų reikalavimus, procentinė dalis buvo 1,3 karto mažesnė (2009 m. - 43,5 proc. visų gyv.). 2006–2008 m. vandenviečių duomenimis, minėtasis skirtumas siekė 6 proc., o 2009-2010 m. – 12,5 proc. t.y. dvigubai padidėjo skirtumas tarp centralizuotai teikiamo vandens ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų 2006–2008 m. ir 2009–2010 m. laikotarpiu. Didžiąją skirtumo dalį sudarė UAB “Kaišiadorių vandenys” paslaugų vartotojai. Toks neproporcingas paslaugų vartojimas gali neigiamai veikti gyvenamąją žmogaus aplinką ir sukelti neigiamą poveikį aplinkinių sveikatai (infekcinių ligų protrūki).“

5 pav. Gyventojų centralizuotai teikiamo vandens ir nuotekų tvarkymo procentinės dalies pokytis rajone 2006-2010 m.

Šaltinis: UAB "Kaišiadorių vandenys", Pravieniškių 2-ieji pataisos namai-atviroji kolonija.

1.3. AMBULATORINĖ SVEIKATOS PRIEŽIŪRA

Asmens sveikatos priežiūros įstaigos (toliau ASPĮ) sprendžia didžiąją dalį asmens sveikatos problemų bei vykdo svarbias visuomenės sveikatos funkcijas. 2010 m., kaip ir anksčiau, Kaišiadorių r. sav. veikė 7 asmens sveikatos priežiūros įstaigos, iš jų – 2 privačios. II lygio paslaugas rajone teikė Kaišiadorių ligoninė. Gyventojų psichine sveikata rūpinosi Kaišiadorių psichikos centras. Gyventojų sveikata besirūpinančio medicinalo personalo sudėtis žymiai nepakito. Didžiąją dalį visų ASPĮ darbuotojų sudarė specialistai, turintys aukštąjį ir aukštesnįjį medicinos išsilavinimą (ne gydytojai) – 51,9 specialistai 10000 gyv. (3 lentelė). Kiek mažiau sveikatos įstaigose dirbo slaugytojų – 41,5/10000 gyv. 2006 – 2010 m. stebima šių specialistų nežymi mažėjimo tendencija. Gydytojų rodiklis 2010 m. buvo panašus kaip ir 2007 m. (15,7 ir 15,88/10 000 gyv.) ir buvo vienas žemiausių nuo 2006 –ųjų. 2006 – 2010 m. odontologų, dirbančių rajono ASPĮ rodikliai žymiai nekito.

2006 – 2010 m. apsilankymų skaičius pas gydytojus tenkantis vienam Kaišiadorių r. sav. gyventojui žymiai nekito (6,5 apsilankymai 1 gyv.), rodiklis buvo panašus su šalies ir nežymiai mažesnis už apskrities duomenimis (atitinkamai 6,9 ir 7,9 aps./1gyv.). Minėtu laikotarpiu kasmet vienam kaišiadoriečiui teko vidutiniškai 0,8 apsilankymai pas odontologą.

3 lentelė. Gyventojų aprūpinimas medicinos personalu Kaišiadorių r.sav. 2006 – 2010 m. Kaišiadorių r.sav.

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.
Gydytojai	17,91	15,88	17,43	16,41	15,7
Šeimos gydytojai	5,24	5,29	5,62	5,66	5,8
Odontologai	4,13	4,18	4,78	5,1	4,9
Specialistai, turintys aukštąjį ir aukštesnįjį medicinos išsilavinimą (ne gydytojai)	58,97	56,26	53,97	53,2	51,9
Slaugytojai	45,47	45,12	43,57	44,2	41,5

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

1.4. STACIONARO VEIKLOS RODIKLIAI

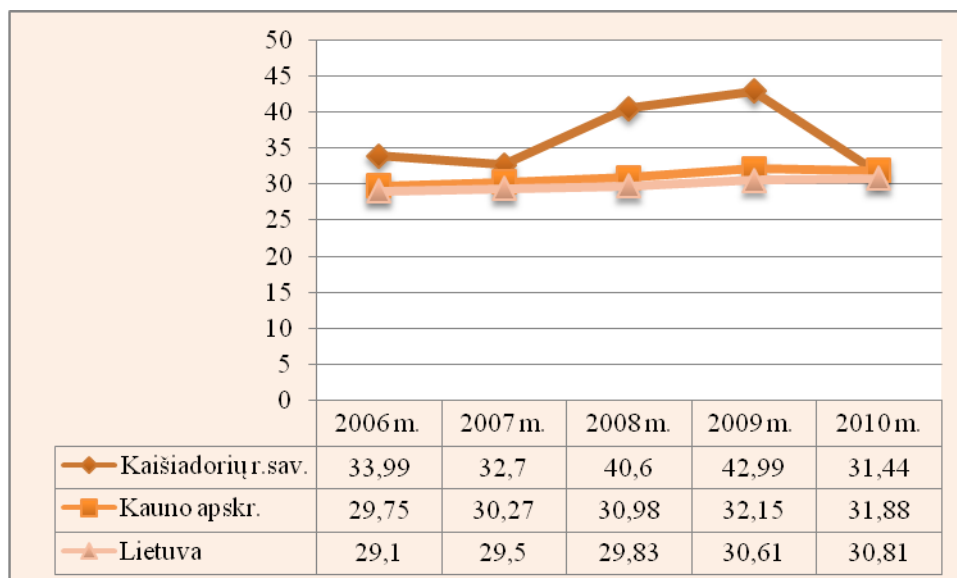
Kaišiadorių r. sav. mažėjo hospitalizuotų asmenų skaičius. 2010 m. užregistruota mažiausia hospitalizacijų (4878) nuo 2006 –ųjų. 2006–2010 m. laikotarpiu daugiausia hospitalizuota asmenų buvo 2007 –aisiais – 6271.

2010 m. stacionaro veiklos rodikliai buvo vieni mažiausių nuo 2006-ųjų. 2010 m. užfiksuota mažiausias bendras lovų skaičius (su slaugos lovomis) Kaišiadorių r. sav. stacionare nuo 2006 m. – 44,06/10000 gyv.. Nuo 2007 m., kuomet rodiklis buvo didžiausias per penkis metus (51,8/10000 gyv.), sumažėjo 1,2 karto. Naujausi duomenys buvo dvigubai mažesnis už apskrities ir Lietuvos stacionarų rodiklius. Nuo 2006 m. pastebimas žymus duomenų skirtumas tarp Kaišiadorių r. sav. stacionaro, apskrities ir šalies duomenų.

Taip pat sumažėjo ir lovos apyvartos rodiklis (31,44). Naujausius duomenis palyginus su 2009 m., rodiklis sumažėjo 1,4 karto (2009 m. – 42,99) ir buvo panašus su apskrities ir šalies rodikliais (6 pav.).

2010 m. kaip ir 2007 m. lovos funkcionavimo rodikliai buvo vieni mažiausių nuo 2006 m. (atitinkamai 281,02 ir 282,8 dienos). Didžiausias rodiklis užfiksuotas 2009 m. – 364 dienos. Naujausi duomenys buvo panašūs su apskrities ir nežymiai didesni už šalies rodiklius. Lietuvos Respublikos vyriausybės 2003 m. kovo 18 d. nutarime Nr. 335 „Dėl sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimo strategijos patvirtinimo“ rekomenduojama siekti 330 dienų lovos funkcionavimo rodiklio. Kaišiadorių r. sav. stacionare šis rodiklis nežymiai buvo didesnis 2006 ir 2009 m. (atitinkamai 339,29 ir 364 dienos).

HISIC duomenimis, vidutinė gulėjimo trukmė 2010 m. žymiai nesikeitė – 8,25 dienos. Per 2006–2010 m. trumpiausia vidutinė gulėjimo trukmė užfiksuota 2008 – aisiais – 7,6 dienos. Naujausi duomenys, kaip ir ankstesni, žymiai nesiskyrė nuo apskrities ir šalies rodiklių.

6 pav. Lovos apyvartos rodiklių dinamika 2006 – 2010 m. Kaišiadorių r. sav., Kauno apskr., Lietuvoje
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

1.5. GYVENTOJŲ SVEIKATOS BŪKLĖ

2006–2010 m. stebint kaišiadoriečių sveikatos sutrikimų statistiką, sergamumo kvėpavimo sist. ligomis rodikliai buvo didžiausi nei kitomis ligomis. Didžiausias rodiklis užfiksuotas 2009 m. - 539,54/1000 gyv. (4 lentelė), mažiausias – 2010 m. (439,4 atv./1000 gyv.). Nors nuo 2009 m. duomenys nežymiai sumažėjo, tačiau 2010 m. vis dar viršijo apskrities ir šalies rodiklius (1,2 karto). Bendrasis Kaišiadorių r. sav. gyventojų sergamumas kvėpavimo sist. ligomis 2009 ir 2010 m. buvo didžiausias palyginus su kitomis apskrities savivaldybėmis (5 lentelė), tačiau stebint rodiklius nuo 2006-ųjų žymaus skirtumo nebuvo pastebėta. Remiantis naujausiais duomenimis, kvėpavimo sist. ligomis iš 1000 kaišiadoriečių sirgo 263,14 gyv., daugiausia jų buvo vaikai iki 17 m. (514,37/1000 gyv.).

2010 m. gyventojų bendrasis sergamumo kraujotakos sist. ligomis buvo vienas didžiausių nuo 2006-ųjų (373 atv. 1000 gyv.) ir nežymiai didesnis už apskrities ir šalies (1,3 karto) duomenis (4 lentelė). Minėtomis ligomis sirgo 214,14 iš 1000 Kaišiadorių r. sav. gyventojų. Didžiausias ligos paplitimas užfiksuotas 65 m. ir vyresniems gyventojams (636,35 iš 1000 gyv.). 2010 m. sergančiųjų kraujotakos sist. ligomis su amžiumi daugėjo.

Nuo 2008 m. mažėjo Kaišiadorių r. sav. gyventojų bendrojo sergamumo jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sist. ligomis rodikliai. 2010 m. šių atvejų skaičius tenkantis 1000-čiai gyventojų buvo 1,3 karto didesnis už Kauno apskr. ir 1,4 karto už Lietuvos duomenis. Remiantis HISIC duomenimis, jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sist. ligomis sirgo 172,6 iš 1000-čio Kaišiadorių r. sav. gyventojų. Šios ligos labiausiai buvo paplitę tarp 45-64 metų (238,67/1000 gyv.) ir 65 metų ir vyresnių (268,86/1000 gyv.) gyventojų.

4 lentelė. Bendras sergamumas labiausiai sergamomis ligomis Kaišiadorių r.sav.ir Lietuvoje 2006 – 2010 m.

Bendras sergamumas dėl:	2006 m.	2007m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.
Kvėpavimo sist. ligų: 1000-čiai gyventojų					
Lietuva	411.68	434.75	381.26	409,71	370,9
Kauno apskr.	398.14	424.55	380.14	421,2	363,1
Kaišiadorių r.sav.	447,08	516,82	469,15	539,54	439,4
Kraujotakos sist. ligų 1000-čiai gyventojų					
Lietuva	240.42	248.52	264.97	275,04	292,7
Kauno apskr.	275.41	293.29	312.69	324,11	341,8
Kaišiadorių r.sav.	323,73	365,26	350,21	351,45	373
Jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sist. ligų 1000-čiai gyventojų					
Lietuva	163.05	173.38	184.06	178,59	178,9
Kauno apskr.	172.69	186.79	197.8	189,3	192,6
Kaišiadorių r.sav.	205,22	238,71	267,76	251,35	248

Šaltinis: Higienos instituto sveikatos informacijos centras

5 lentelė. Bendrasis sergamumas kvėpavimo sist. ligomis Kauno apskrityje 2006-2010 m.

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.
Kauno m.	384,42	410,86	370,02	419,58	367,74
Kauno r.	398,28	423,37	361,44	391,67	309,78
Kėdainių r.	377,3	413,76	382,16	404,96	369,38
Jonavos r.	462,35	466,56	426,12	460,61	392,82
Kaišiadorių r.	447,08	516,82	469,15	539,54	439,4
Prienų r.	494,51	530,91	470,69	479,95	411,05
Raseinių r.	347,55	343,86	300,41	334,07	302,92

Šaltinis: Higienos instituto sveikatos informacijos centras

Apžvelgiant bendrąjį gyventojų sergamumą kitomis ligomis, 2006–2010 m. pastebima nežymi sergamumo rodiklių augimo tendencija endokrininėmis, urogenitalinės sist. ligomis bei psichikos ir elgesio sutrikimais. Vidutiniškai per metus Kaišiadorių r. sav. gyventojams užfiksuota 152,44 atv./1000 gyv. bendrojo sergamumo akies ir jos priedinių organų ligomis, 88,32 atv./1000 gyv. nervų sist. ligomis, 89,02 atv. /1000 gyv. virškinimo sist. (be dantų ligų) ir po 60 atvejų 1000-čiai gyventojų odos, poodžio bei ausų ir speninės ataugos ligomis. 2010 m. užregistruotas didžiausias bendrasis sergamumas piktybinių navikų lokalizacijomis (19,79 atv./1000 gyv.) nuo 2006-ųjų.

1.5.1. GYVENTOJŲ SERGAMUMAS INFEKČINĖMIS PARAZITINĖMIS LIGOMIS

2010 m. kaip ir 2007-aisiais buvo užfiksuota daugiausia naujų sergamumo infekcinėmis ir parazitinėmis ligomis atvejų nuo 2006 m. – 26 atvejai tenkantys 1000-čiui Kaišiadorių r. sav. gyventojų. Šis rodiklis nuo 2009 m. išaugo 1,3 karto. Tačiau naujausi duomenys buvo 1,4 karto mažesni už šalies ir 1,5 karto už apskrities sergamumo rodiklius (atitinkamai 348,42 ir 268,77 atv./100 000 gyv.). Didžiausias ligotumas minėtomis ligomis užregistruotas Kaišiadorių r. sav. vaikams iki 17 m. (50,88/1000 gyv.). 2010 m. infekcinėmis ir parazitinėmis ligomis sirgo 30,5 iš 1000 gyv.

2010 m. Kaišiadorių r. sav. nebuvo užregistruota naujų sergamumo AIDS, ŽIV, gonoreja atvejų, sergamumas sifiliu išliko panašus kaip ir 2009 m. (2,86 atv. 100 000 gyv.), buvo dvigubai mažesnis nei apskrityje (4,72 atv./100 000 gyv.) ir 4 kartus mažesnis už šalies (10,56 atv./100 000 gyv.) duomenis. Lytiškai santykiaujant plintančiomis ligomis 2010 m. sirgo 0,46 asm. 1000 gyv., rodikliai žymiai nesiskyrė nuo ankstesnių duomenų. Didžiausias ligotumas minėtomis ligomis užfiksuotas 18-44 m. amžiaus kaišiadoriečiams (0,76 asm./1000 gyv.).

Kaišiadorių r. sav. gyventojų sergamumas tuberkulioze 2009–2010 m. išliko panašiam lygmenyje, kaip ir 2006–2007 m. Tuo tarpu nuo 2006 m. Lietuvoje ir nuo 2007-ųjų apskrityje vyravo sergamumo tuberkulioze atvejų mažėjimo tendencija. Naujausi kaišiadoriečių sergamumo tuberkulioze duomenys buvo 1,3 karto didesni už šalies (47,86/100 000 gyv.) ir 1,4 karto – už apskrities (43,69/100 000 gyv.) rodiklius. Kaišiadorių r. sav. gyventojų vidutinis per metus užfiksuojamų naujų sergamumo tuberkulioze atvejų skaičius (66,1 atv./100 000 gyv.) panašus su Prienų r. sav. duomenimis (67,7 atv. 100 000 gyv.) (6 lentelė).

2010 m., kaip ir nuo 2006-ųjų, Kaišiadorių r. sav. tuberkulioze sirgo 1,8 iš 1000 gyv. Didžiausias ligotumas tuberkulioze užfiksuotas 45-64 m. amžiaus kaišiadoriečiams – 3,13/1000 gyv. Vyrų sirgo labiau nei moterų (atitinkamai 2,58 ir 1,07 asmenys 1000 gyv.).

6 lentelė. Sergamumas tuberkulioze Kauno apskr. 2006-2010 m. (100 000 gyv.)

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.
Kauno m.	48,97	55,21	44,08	48,79	44,93
Kauno r.	52,69	55,68	49,04	38,02	31,21
Kėdainių r.	59,57	78,99	74,88	48,24	36,05
Jonavos r.	86,35	71,37	98,63	67,91	53,19
Kaišiadorių r.	63,17	63,72	78,34	62,1	63,01
Prienų r.	60,8	79,37	85,3	72,96	39,8
Raseinių r.	70,54	52,21	62,5	65,89	47,42
Kauno apskr.	56,1	60,4	57,13	51,9	43,69
Lietuva	61,78	58,57	56,34	50,2	47,86

Šaltinis: Higienos instituto sveikatos informacijos centras

1.5.2. PSICHINĖS SVEIKATOS SUTRIKIMAI

Psichinė sveikata tai - emocinis ir dvasinis atsparumas, kuris leidžia patirti džiaugsmą ir išverti skausmą, nusivylimą, liūdesį (PSO). HISIC duomenimis, 2010 metais gyventojų sergamumo psichikos ir elgesio sutrikimų atvejų skaičius buvo vienas mažiausių nuo 2006-ųjų – 137,47 atv./100000 gyv. Duomenys buvo dvigubai mažesni už šalies (268,77 atv./100000 gyv.) ir 2,5 karto už Kauno apskrities (348,42 atv./100000) rodiklius. 2006-2010 m. Kaišiadorių r. sav. daugėjo gyventojų, sergančių psichikos ir elgesio sutrikimais (atitinkamai nuo 26,89 iki 35,63 asmenys iš 1000 gyv.). 2010 m. didžiausias ligotumas užfiksuotas 65 m. amžiaus ir vyresniems gyventojams 79,94 asm./1000 gyv. Minėtais metais 1,7 karto daugiau sirgo moterų nei vyrų (atitinkamai 44,14 ir 26,74 iš 1000 gyv.).

Detalizuojant analizuojamus sveikatos sutrikimų rodiklius, 2008–2010 m. mažėjo sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais vartojant alkoholį (sumažėjo 1,4 karto) (atitinkamai nuo 92,33 iki 65,87 atv./100000 gyv.). Gyventojų sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais vartojant psichoaktyvias medžiagas 2010 m. žymiai nekito (5,73 atv./1000000 gyv.).

1.5.3. GYVENTOJŲ SERGAMUMAS IR LIGOTUMAS PIKTYBINIAIS NAVIKAIS

Kaišiadorių r. sav. gyventojams 2008-2010 m. kasmet vidutiniškai diagnozuota 5,81 naujų sergamumo piktybinių navikų lokalizacijomis atvejų 1000 gyv. Naujausi duomenys (6,3 atv./1000 gyv.) buvo nežymiai didesni už apskrities ir šalies rodiklius (atitinkamai 5,45 ir 5,73 atv./1000 gyv.). Daugiausia 2010 m. naujai užregistruota krūties (1,51/1000 mot.), priešinės liaukos (1,29/1000 vyr.) ir odos susirgimų atvejų (1,29/1000 gyv.). Kaišiadoriečių moterų sergamumas krūties vėžiu buvo 1,4 kartų didesnis už apskrities ir 1,6 kartus už šalies rodiklius (atitinkamai 1,11 ir 0,93 atv./1000 mot.). Nuo 2006 m. duomenys žymiai nekito, išskyrus, sergamumo priešinės liaukos piktybinių navikų duomenis, kurie nuo 2006-ųjų sumažėjo 1,7 kartų (atitinkamai nuo 2,23 iki 1,29 atv./1000 vyr.).

2006–2010 m. kaišiadoriečių ligotumas onkologinėmis ligomis padidėjo 1,3 karto (nuo 15,16 iki 20,1 asm./1000 gyv.). Didžiausias paplitimas užfiksuotas 65 m. ir vyresnių (67,09 asm. iš 1000 gyv.) kaišiadoriečių tarpe. Lyties aspektu, nuo 2006-ųjų nežymiai didėjo Kaišiadorių r. sav. gyvenančių vyrų ir moterų ligotumas, 2010 m. sirgo 21,19 vyrų ir 19,07 moterų iš 1000 gyv.

2006–2010 m. Kaišiadorių r. sav. sveikatos statistikoje registruojamas didžiausias gyventojų ligotumas (pagal piktybinių navikų lokalizacijas) priešinės liaukos ir krūties piktybiniais navikais. Per minėtą laikotarpį dvigubai padaugėjo vyrų, kuriems buvo diagnozuotas priešinės liaukos vėžys (nuo 4,48 iki 8,54 vyr. iš 1000 gyv.). Tuo tarpu vidutiniškai 4,6 moterims iš 1000 mot. kasmet diagnozuojamas krūties vėžys. 2010 m. užfiksuotas didžiausias rodiklis (5,22/1000 mot.) nuo 2006-ųjų. 2010 m. tiek priešinės liaukos, tiek krūties piktybinių navikų daugiausiai diagnozuota vyriausiojo (65 m. amžiaus ir vyresniems) kaišiadoriečiams: prostatos vėžys – 49,44 iš 1000 vyr., krūties vėžys – 10,89 iš 1000 mot.

Nuo 2006 m. iki 2010 m. kasmet vidutiniškai 2,1 kaišiadoriečiams iš 1000 buvo diagnozuotas odos vėžys. Taip pat minėtu laikotarpiu stebima nežymi moterų, kurios sirgo gimdos kaklelio vėžiu, duomenų augimo tendencija (padaugėjo 1,6 karto). Šio tipo vėžys labiausiai paplitęs darbingų 45-64 m. moterų tarpe (2010 m. 3,24 iš 1000 mot.).

1.5.4. GYVENTOJŲ PATIRTOS TRAUMOS IR ATSITIKIMAI

Gyventojų patiriamos traumos ir apsinuodijimai - įvairaus amžiaus gyventojų sveikatos problemos. 2010 m. HISIC duomenimis, daugiausiai traumų ir apsinuodijimų patyrė vaikai iki 17 m. (112,7 asm./1000 gyv.), tarp patyrusių traumų skirtingo amžiaus gyventojų, rodiklių žymaus skirtumo nepastebėta. Tačiau bendras patirtų traumų, apsinuodijimų skaičius (1000 gyv.) nežymiai padidėjo (135,5 atvejai 1000 gyv.) lyginant su 2009 m. rodikliais (126,13 atv./1000 gyv.), kaip patirtų traumų atvejų buvo užfiksuota mažiausiai nuo 2006-ųjų. Kaišiadoriečių 2010 m. traumų ir apsinuodijimų rodikliai buvo žymiai didesni už šalies (1,6 karto) ir apskrities (1,7 karto) bei kaimyninių savivaldybių rodiklius (7 lentelė). Daugiausiai buvo diagnozuota galvos sužalojimų (18,5 atv./1000 gyv.) ir kojų lūžimų (11,6 atv./1000 gyv.).

7 lentelė. Kauno apskr. ir šalies gyventojų patirtų traumų, apsinuodijimų skaičius (1000 gyv.) 2006-2010 m.

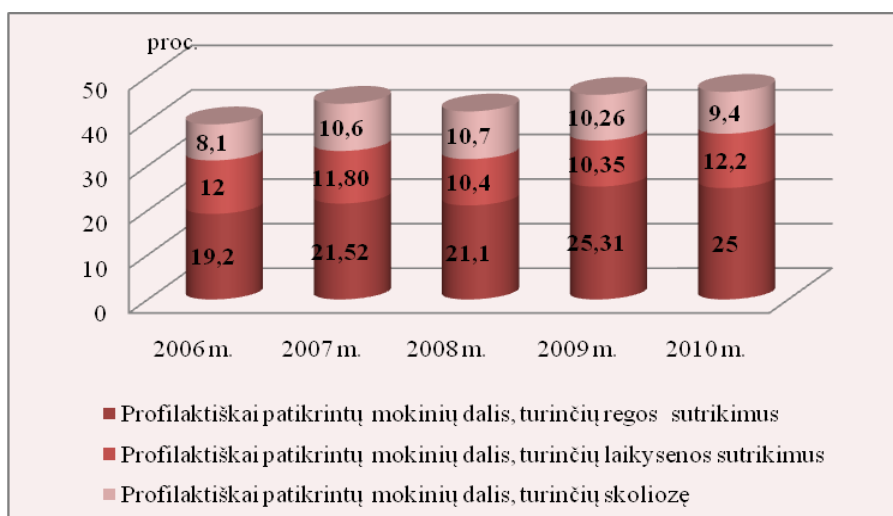
	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.
Kauno m.	82,61	78,34	75,04	69,19	79,03
Kauno r.	80,35	73,28	69,96	63,44	71,40
Kėdainių r.	102,58	103,81	96,89	90,64	91,26
Jonavos r.	91,64	100,05	96,29	80,56	83,55
Kaišiadorių r.	144,88	142,09	138,66	126,13	135,5
Prienų r.	107,17	103,66	94,52	92,63	95,37
Raseinių r.	59,91	53,66	48,92	48,34	51,71
Kauno apskr.	87,65	85,04	80,93	74,34	81,6
Lietuva	96,97	95,44	93,88	87,48	86,9

Šaltinis: Higienos instituto sveikatos informacijos centras

1.5.5. VAIKŲ PROFILAKTINĖ SVEIKATOS PRIEŽIŪRA

Vakcinacija (skiepai) yra viena ekonomiškiausių visuomenės sveikatos apsaugos priemonių bei būtina asmens sveikatos priežiūros sudedamoji dalis. Daug vaikų patiria riziką susirgti ir patirti sunkių komplikacijų, nors tų ligų galima išvengti vaikus saugiai ir veiksmingai paskiepijus. Kaišiadorių r. sav. gyvenančių kūdikių ir vaikų (iki 17 m.) paskiepytų pagal Lietuvos Respublikos kūdikių ir vaikų skiepų kalendorių, daugėjo. 2010 m. siekė 92,5 proc. visų paskiepytųjų. Nuo 2006 m. paskiepytų kūdikių ir vaikų padaugėjo 9,4 proc. Didžiausias metų pokytis užfiksuotas 2009-2010 m., kuomet rodiklis padidėjo 4,1 proc.

Kaišiadorių r. sav. mokyklose 2010 m., kaip ir 2009-aisiais, beveik visi besimokantys mokiniai (99 proc.) profilaktiškai patikrino sveikatą. 2008 m. rugsėjo mėnesį į mokyklas ėjo 92 proc. profilaktiškai sveikatą patikrinusių mokinių. Tai mažiausias profilaktiškai patikrinusių rodiklis per penkis paskutinius metus. Daugiausia profilaktiškai patikrinusiems mokiniams buvo diagnozuota regos sutrikimų. 2006–2009 m. šių sutrikimų procentas išaugo (6,11 proc.), 2009–2010 m. rodikliai beveik nekito, kas ketvirtam mokiniui gydytojai diagnozavo sutrikusią regą (7 pav.). 2010 m. nustatyta 12,2 proc. laikysenos sutrikimų vaikams. Šis rodiklis nuo 2006 m. kinta nežymiai. 2008 m. šių sutrikimų buvo mažiausiai – 10,4 proc. 2006–2010 m. skolioze (skoliozė (gr. skolios kreivas) – stuburo išlinkimas į šoną.) vidutiniškai 9,8 proc. profilaktiškai sveikatą patikrinusiems mokiniams per metus.

7 pav. Profilaktiškai patikrinusių mokinių dalis (proc.) turinčių tam tikrų sveikatos sutrikimų 2006-2010 m..

Šaltinis: Visuomenės sveikatos specialistų pateikti duomenys.

1.5.6. NEĮGALUMO IR NEDARBINGUMO SITUACIJA

Kito ir neįgalumo ir nedarbingumo situacija Kaišiadorių r. sav.: 2008-2010 m. mažėjo suaugusiųjų, kuriems pirmą kartą nustatytas nedarbingumo lygis, atitinkamai nuo 24,42 iki 9,48 1000-čiui darbingo amžiaus gyv. (sumažėjo 2,6 karto). 2007-2010 m. stebima žymi suaugusiųjų, kuriems pirmą kartą nustatytas nedarbingumo lygis dėl jungiamojo audinio ir skeleto – raumenų sist. (sumažėjo net 11 kartų nuo 20,88 iki 1,9/1000 DAG) bei dėl kraujotakos sistemos ligų (sumažėjo 4,7 kartų nuo 9,98 iki 21,12/1000 DAG), mažėjimo tendencija. Tai pagrindinės priežastys dėl kurių daugiausia gyventojams buvo nustatytas nedarbingumo lygis, nors minėtu laikotarpiu sergamumas šiomis ligomis išliko toks pat aukštas.

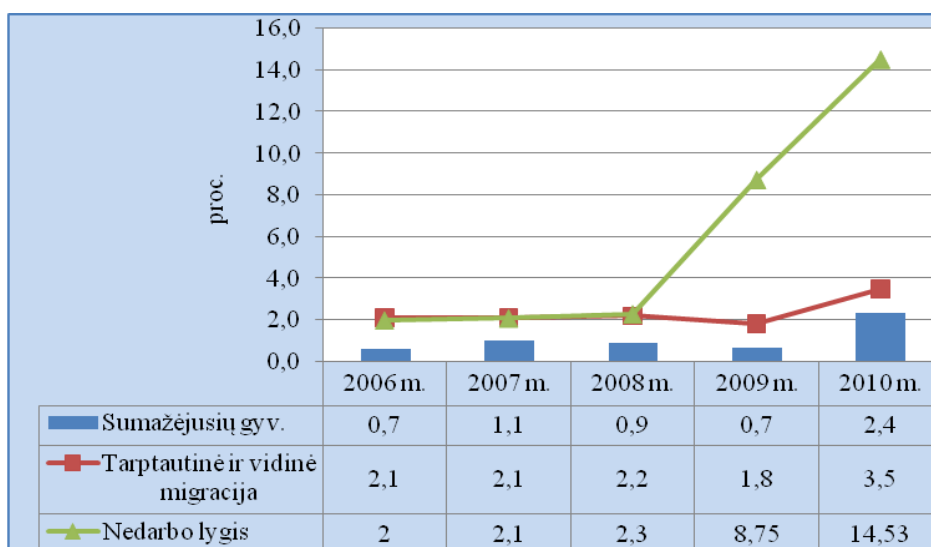
Nuo 2007-ųjų ženkliai sumažėjo suaugusiųjų, kuriems buvo nustatomas 30 – 55 proc. nedarbingumo lygis, skaičius. Nuo 2008 m. minėtas rodiklis sumažėjo net 5 kartus (nuo 43,26 iki 8,58 proc.). 2010 m. užregistruota mažiausias apmokėtų laikino nedarbingumo dienų skaičius 1-nam apdraustajam nuo 2006-ųjų (8,59 d./1 apdraustajam).

2. SPECIALIOJI DALIS

2.1. GYVENTOJŲ SVEIKATOS PROBLEMOS, RIZIKOS VEIKSNIAI

Kaišiadorių r. sav. nuo 2006 m. gyventojų skaičius sumažėjo 5,5 proc., tam įtakos turėjo kelios priežastys: žymiai padidėjęs nedarbo lygis (pokytis - +12,23 proc., 2010 m. – 14,53 proc. bedarbių), kuris galėjo lemti išaugusią emigraciją (2010 m. emigravo daugiausia gyventojų – 3,5 proc.) ir nemažėjantis mirčių rodiklis (8 pav.). Nuo 2006 m. vidutiniškai kasmet Kaišiadorių rajono savivaldybėje užregistruota 16 mirties atvejų 1000 gyv. ir nors gimstamumas rajone nežymiai augo (padidėjo 1,2 karto), 2010 m. siekė 10,2/1000 gyv., tačiau per ilgą laiką nemažėjantis mirtingumo rodikliai nulėmė vis dar neigiamą natūralią gyventojų kaitą rajone (-5,8/1000 gyv.). 2005-2010 m. daugiausia Kaišiadorių rajono savivaldybėje gyventojų mirė nuo **kraujagyslių sistemos ir onkologinių ligų** (8 lentelė). 2010 m. užfiksuotas vienas didžiausių mirčių dėl kraujotakos sistemos ligų (9,3 atv. 1000 gyv.) rodiklis. Kaip ir anksčiau, taip ir 2010 – aisiais Kaišiadorių r. sav. gyventojų mirčių atvejų dėl kraujotakos sist. ligų viršijo apskrities ir šalies lygį (2010 m. viršijo 1,3 karto). Per penkerius metus (nuo 2005 m.) kaišiadoriečių kaip ir Kauno apskrities ir Lietuvos gyventojų mirtingumo dėl onkologinių ligų rodikliai beveik nekito. Kaišiadorių r. sav. užregistruoti vidutiniškai 2,65 atv./1000 gyv.

Mirtingumą sąlygojo didelis sergamumas minėtomis ligomis. Nors nuo 2007 m. nežymiai mažėjo hospitalinis gyventojų sergamumas, bet apsilankymų pas gydytojus skaičius išliko stabilus. 2010 m. bendrasis gyventojų sergamumas kraujotakos sistemos ligomis (373 atv. 1000 gyv.) ir onkologinėmis ligomis išaugo ir buvo vienas didžiausių nuo 2006-ųjų (19,79 atv./1000 gyv.) nežymiai viršydamas apskrities ir šalies rodiklius. Labiausiai sirgo 65 m. ir vyresni rajono gyventojai (kraujotakos sistemos ligomis – 636,35 iš 1000 gyv., vėžinėmis ligomis - 67,09 asm. iš 1000 gyv.). 2006 – 2010 m. kaišiadoriečių ligotumas piktybinių navikų ligomis padidėjo 1,3 karto (nuo 15,16 iki 20,1 asm./1000 gyv.).

8 pav. Gyventojų skaičiaus, migracijos ir nedarbo lygio rodiklių pokytis (proc.) 2006 – 2010 m. Kaišiadorių r. sav.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės.

8 lentelė. Gyventojų mirtingumas pagal pagrindines priežastis 2005-2010 m. Kaišiadorių r. sav., Kauno apskr. ir Lietuvoje.

Mirtingumas dėl:	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.
Kraujotakos sist. ligų: 1000-čių gyventojų						
Lietuva	6,98	7,17	7,2	7,03	6,97	7,19
Kauno apskr.	6,71	6,69	6,91	6,69	6,81	6,90
Kaišiadorių r.sav.	9,37	8,84	9,56	9,34	8,60	9,31
Piktybinių navikų: 1000-čių gyventojų						
Lietuva	2,36	2,40	2,45	2,46	2,43	2,47
Kauno apskr.	2,38	2,40	2,44	2,60	2,49	2,61
Kaišiadorių r.sav.	2,86	2,53	2,74	2,8	2,31	2,69
Kvėpavimo sist. ligų: 1000-čių gyventojų						
Lietuva	0,51	0,50	0,58	0,50	0,47	0,39
Kauno apskr.	0,40	0,46	0,48	0,4	0,39	0,32
Kaišiadorių r.sav.	0,74	0,88	0,55	0,56	0,62	0,63
Išorinių mirties priežasčių: 1000-čių gyventojų						
Lietuva	1,62	1,57	1,55	1,42	1,25	1,23
Kauno apskr.	1,57	1,53	1,52	1,35	1,15	1,2
Kaišiadorys	1,99	2,2	2,1	2,01	1,69	1,69

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės.

Kaip vieną iš sergamumo kraujotakos sistemos ir onkologinėmis ligomis priežasčių galima įvardinti vangiai vykdomas prevencines, prieš neinfekcines lėtines ligas, programas. Nors sergamumas ir mirtingumas nuo širdies ir kraujagyslių sistemos ligų buvo vienas didžiausių rajone, 2010 m. širdies ir kraujagyslių prevencinėje programoje dalyvavo vos 4,32 proc. gyventojų (9 lentelė). Pastebimas ir neaktyvus gyventojų dalyvavimas prevencinėse onkologinių ligų programose. Kaišiadoriečiai vyrai neaktyviai dalyvavo prevencinėje prostatos vėžio programoje: 2010 m. užfiksuotas mažiausias vyrų, dalyvavusių programoje, procentas (18,45 proc.). 2008 m. šis rodiklis buvo beveik dvigubai didesnis - siekė 31,7 proc. Nors sergamumas priešinės liaukos piktybiniais navikais nuo 2008-ųjų sumažėjo 1,7 karto (atitinkamai nuo 2,23 iki 1,29 atv./1000 vyr.), tačiau

sergančiųjų vyrų nuo 2006 – ūjų dvigubai padaugėjo (nuo 4,48 iki 8,54 vyr. iš 1000 gyv.). Moterys irgi neskyrė didelio dėmesio onkologinių ligų profilaktikai. 2010 m. moterų dalyvavusių prevencinėje krūties vėžio programoje, skaičius buvo vienas mažiausių, siekė vos 6,96 proc. Tuo tarpu moterų, sergančiųjų krūties vėžiu sergamumas siekė 1,51 atv./1000 mot. – tai vienas didžiausių rodiklių, lyginant su kitais sergamumo onkologinėmis ligomis, rodikliais 2010 m. Vidutiniškai, nuo 2006 – ūjų iki 2010 m. 4,6 iš 1000 moterų kasmet diagnozuojamas krūties vėžys, 2010 m. užfiksuotas didžiausias rodiklis – 5,22 mot./1000 mot..

9 lentelė. *Prevencinių prieš lėtines neinfekcines ligas programų vykdymas (proc.) Kaišiadorių r. sav. 2006–2010 m.*

	Gimdos kaklelio vėžio	Krūties vėžio	Prostatos vėžio	ŠKS	Storosios žarnos vėžio
2006 m.	80,3	6,4	19,3	0	-
2007 m.	47,7	7,2	25,7	0,2	-
2008 m.	86,9	7,9	31,7	3,2	-
2009 m.	64,8	7,98	23,43	4,87	5,6
2010 m.	60,3	6,96	18,45	4,32	9,9

Šaltinis: Kauno teritorinė ligonių kasa

Siekiant, kad gyventojai išvengtų daugelio ligų bei pailgintų savo gyvenimo trukmę, reikia ne tik perprasti ligos prigimtį, bet atkakliai kovoti su ją sukelenčiais **rizikos veiksniais**. 2010 m. Suaugusiųjų Lietuvos žmonių tyrimo duomenimis, gyventojams sirgti lėtinėmis ligomis išlieka didelė tikimybė dėl rūkymo, mažo fizinio aktyvumo, antsvorio ir nutukimo paplitimo. Didelė gyventojų dalis dažnai vartoja alkoholį, valgo riebius mėsos ir pieno produktus, retai vartoja daržoves ir vaisius. Taigi nesveika gyvensena didina lėtinių neinfekcinių ligų atsiradimo riziką, dėl to daugėja mirties atvejų.

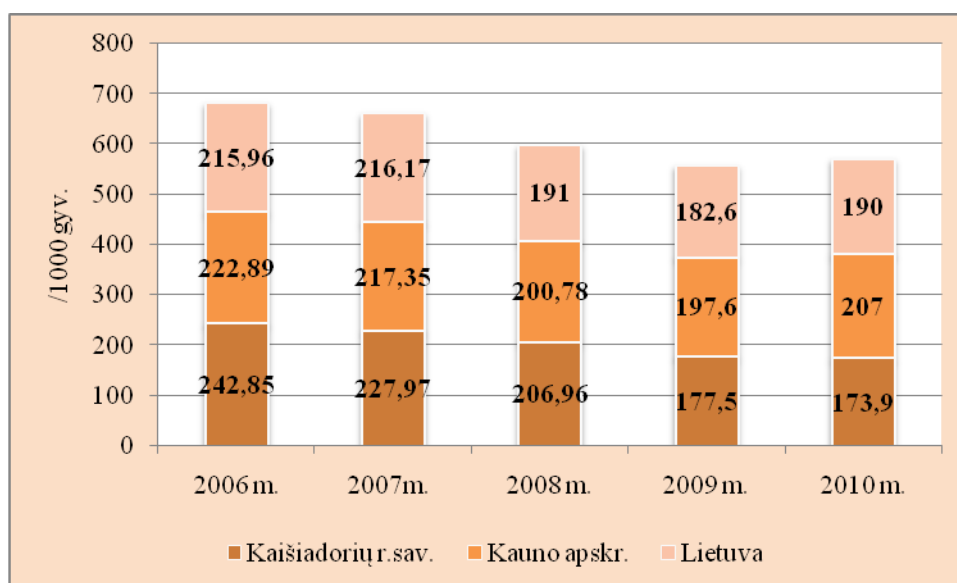
Kaišiadorių r. sav. sveikatos statistikoje iš stebimo sergamumo infekcinėmis užkrečiamomis ligomis tuberkuliozė tebėra neišspręsta problema. 2006–2010 m. vidutinis per metus užfiksuojamų naujų sergamumo tuberkulioze atvejų skaičius (66,1 atv./100 000 gyv.) buvo vienas didžiausių apskrityje. Tam galėjo turėti įtakos socialiai pažeidžiamos gyventojų grupės. Kaišiadorių r. sav. socialinė ekonominė situacija: 2008–2010 m. drastiškai išaugęs nedarbas sąlygojo socialinę pašalpą gaunančių asmenų skaičiaus augimą. Nuo 2006 m. šių asmenų rajone padaugėjo net 9 kartus: 2006 m. – 225 asmenys, 2010 – 2171 asmuo. 2006–2010 m. socialinės rizikos šeimų skaičius išliko stabilus. Dauguma jų yra asocialūs, piktnaudžiaujantys alkoholiu, turi blogas higienines buitines sąlygas, vengiantys gydytis ir turintys blogas higienines buitines sąlygas. Būtent šie socialiniai–ekonominiai veiksniai sąlygoja tuberkuliozės plitimą.

Akcentuodami kaišiadoriečių sergamumą tuberkulioze, kaip vieną svarbiausių sveikatos problemų, šiuo metu siekiama suteikti kuo daugiau informacijos Kaišiadorių r. sav. gyventojams apie šią ligą: atsiradimo priežastis, diagnostiką, gydymo galimybes, prevenciją. Planuojami mokymai asmens sveikatos priežiūros specialistams tuberkuliozės ir kitų infekcinių ligų klausimais.

Apibendrinant, svarbu atkreipti dėmesį ir į demografinius pokyčius. Išaugęs nedarbas, skatinantis migraciją savivaldybėje, sudaro sąlygas dideliame sergamumui bei ligotumui ne tik infekcinėmis bet ir lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis: dažniausiai migruoja darbingo amžiaus, sveiki gyventojai, rajono savivaldybėje lieka vyresnio amžiaus žmonės, kurie dažniau turi sveikatos problemų.

Gyventojų patiriamos traumos ir apsinuodijimai - įvairaus amžiaus gyventojų sveikatos problema. Kaip ir buvo minėta naksčiau Kaišiadoriečių 2010 m. traumų ir apsinuodijimų rodikliai buvo žymiai didesni už šalies (1,6 karto) ir apskrities (1,7 karto) bei kaimyninių savivaldybių rodiklius. Nors 2006–2010 m. Kaišiadorių rajono savivaldybės sveikatos įstaigų veiklos statistikoje pastebima suteiktų greitosios medicinos pagalbos (toliau – GMP) paslaugų skaičiaus (1000 gyv.)

mažėjimo tendencija (sumažėjo 1,4 karto) (9 pav.), tačiau nemažėjant gyventojų patiriamų traumų problemai, išlieka didelio GMP paslaugų poreikio tikimybė.

9 pav. Suteikta greitosios medicinos pagalbos paslaugų skaičius (1000 gyv.) Kaišiadorių r.sav., Kauno apskr, ir Lietuvoje 2006 – 2010 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Regos ir laikysenos sutrikimai – pagrindinės mokyklinio amžiaus vaikų sveikatos problemos. Analizuojant 2010 m. Tarptautinio mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo ir sveikatos tyrimo rezultatus, **fizinis pasyvumas** įvardijamas vaikų sveikatos sutrikimų rizikos veiksniu. Kaišiadorių rajone kaip ir visoje šalyje kas antras paauglys, dažniau mergaitės nei berniukai, nepakankamai fiziškai aktyvūs ($p=0,0001$). Vos 14,3 proc. Kaišiadorių r. mokyklose besimokančių mokinių mankštinais laisvalaikiu (bent 4 dienas per savaitę). Tuo tarpu tik 6,2 proc. vaikų laikosi darbo prie kompiuterio rekomendacijų (rekomenduojama dirbti 1–2 valandas per savaitę). Paauglių sėdima veikla darbo dienomis trunka vidutiniškai apie 10,6-11,78 val., o savaitgaliais – 12,15-13,34 val. Žaisti kompiuteriu ir žiūrėti TV daugiau linkę 13-mečiai, lyginant su 11-mečiais ir 15-mečiais. Kaišiadorių rajono Švietimo skyriaus duomenimis, bendrojo lavinimo mokyklose yra 75 fizinį aktyvumą propaguojantys būreliai, mokiniai gali lankyti Kaišiadorių kūno kultūros ir sporto centrą, kuriame yra 28 būreliai. Be to Kaišiadorių rajone yra įrengta daugiau kaip 15 km pėsčiųjų ir dviračių takų. Vaikai gali fiziškai aktyviai praleisti laiką miške prie Šebnicos ežero, eidami pasivaikščioti įruoštu ir Kaišiadorių urėdijos prižiūrimu „Girelės“ pažintiniu taku. Prie daugumos rajonų mokyklų yra stadionai ir sporto aikštynai su krepšinio, tinklinio aikštelėmis, ir lauko įrengimais raumenims ir jėgos pratimams atlikti.

2.2. 2011 M. KAIŠIADORIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURO VYKDYTOS PAGRINDINĖS SVEIKATINIMO VEIKLOS

2.2.1. Gyventojų švietimas lėtinių neinfekcinių ligų prevencijos klausimais

Suaugusiųjų sėdima veikla, mažėjantis gyventojų fizinis aktyvumas – tai veiksniai skatinantys lėtinių neinfekcinių ligų (piktybinių navikų ir kraujotakos sist. ligų) atsiradimą ir didina riziką susirgti minėtomis ligomis. Priešingai, didėjant gyventojų fiziniui aktyvumui, rizika mažėja. Šiuo tikslu Kaišiadorių r. sav. gyventojams buvo organizuojama „Judėjimo sveikatos labai savaitė“. Jos metu gyventojams buvo atliekamos sveikatos patikros: matuojamas arterinis kraujo spaudimas, nustatomas cholesterolio, cukraus kiekis kapiliariniame kraujyje, kūno masės indeksas. Tikslu

paskatinti domėtis gyventojus savo sveikata bei nustatyti pirmąjį CD atvejį. Taip pat gyventojai supažindinti su „Šiaurietiško ėjimo“ pagrindais kaip viena iš fizinio aktyvumo formų. Kaip išmatuoti fizinį aktyvumą ir koks jo vaidmuo žmogaus gyvenime teorinio – praktinio seminaro metu mokė doc. dr. L. Šiupšinskas. Tikslinė grupė: mokyklose dirbantys pedagogai, visuomenės sveikatos specialistai, įstaigų vykdančių priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo programas darbuotojai ir kiti bendruomenės nariai. Fiziškai aktyvesniems žmonėms buvo suorganizuotas bėgimas aplink Žaslių ežerą. Šiame bėgime dalyvavo apie 100 dalyvių.

Senjorai, kurių amžius 65 m. ir vyresni, labiausiai sirgo lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis (kraujotakos sistemos ligomis – 636,35 iš 1000 gyv., vėžinėmis ligomis - 67,09 asm. iš 1000 gyv.). Tikslu įtraukti juos į sveikatinančią veiklą buvo sudaryta bendradarbiavimo sutartis su 2010 m. įsikūrusiu Trečiojo amžiaus universitetu. Su partneriais buvo vykdomas projektas „Saugokim savo sveikatą“, jo metu senjorams paskaitų bei praktinių užsiėmimų metu buvo suteikta žinių apie sveiką mitybą, sveikatos sampratą, imunitetą, grūdinimąsi. Parengti keturi pagal patiekalų receptūrų pavyzdžius valgiaraščiai įvairaus amžiaus žmonėms (<http://www.kaisiadorysvsb.lt/parengtos-mitybos-rekomendacijos>).

Siekiant informuoti Kaišiadorių rajono savivaldybės gyventojus apie ASPI vykdomas prevencines programas prieš lėtines neinfekcines ligas buvo išdalinti 1600 vnt. informaciniai lankstinukai

2.2.2 Infekcinių ligų profilaktika

Kasmet, teisės aktais numatyta tvarka, gripo sezonu laikomas laikotarpis nuo 40 – osios kalendorinės metų savaitės (2011-10-03) iki 20 –osios kitų metų kalendorinės savaitės (2012-05-20), Kaišiadorių r. sav. visuomenės sveikatos biuras vykdo sergamumo gripu ir ūminėmis viršutinių kvėpavimo takų infekcijų stebėseną. Renkami rutininiai duomenys, kurie atnaujinami kiekvieną savaitę gripo sezono metu (pagal poreikį). Pateikiamos rekomendacijos, išskirtinai bendrojo lavinimo mokyklose yra vykdomas mokinių, mokyklos bendruomenės narių švietimas gripo prevencijos klausimais.

2.2.3 Traumų profilaktika

Nustatyta, kad tiek vaikų, tiek suaugusiųjų traumų patyrimo rizikos veiksnys – atšvaitų nenešiojimas. Siekiant padidinti Kaišiadorių rajono gyventojų saugumą ir traumatizmo mažinimą keliuose, Kaišiadorių r. sav. visuomenės sveikatos biuras 2011 m. bendradarbiaudamas su SĮ „Kaišiadorių paslaugos“ gyventojų traumatizmo prevencijai jau antri metai vykdo akciją „Būk matomas“. Gyventojams išdalinta 2500 atšvaitų ir atmintinių.

Septintų - devintų klasių bendrojo lavinimo mokyklų mokiniai mokomi pirmosios pagalbos teikimo įgūdžių. Organizuotas pirmos pagalbos konkursas „Ištiesk pagalbos ranką“ tikslu – įtvirtinti pirmos pagalbos įgūdžius. Konkurse dalyvavo 20 komandų.

2.2.4 Vaikų sveikatinimo veiklos

Vaikystėje ir paauglystėje įgūdžiai susiformuoja visam gyvenimui, todėl jaunimo fizinio aktyvumo svarbą įvardija daugelis mokslininkų. Tačiau šiuolaikiniams paaugliams nejudrus gyvenimo būdas labiau priimtinas. Kaip paskatinti juos būti fiziškai aktyviais – viena iš pagrindinių visuomenės sveikatos užduočių.

Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras 57 vaikams organizavo 2 pamainų stovyklą, kurios metu 40 proc. paros laiko jie buvo fiziškai aktyvūs (projektas VŠĮ Domus solis, finansavimas – VŠĮ OSFL projektai). Vaikai dalyvavo organizuojant dviračių žygį po Kaišiadorių ir Žaslių apylinkes taip pat ir projekte – „Kai mūsų širdys plaka iš vien“. Jo finale Kaišiadורים atstovavo dvi komandos Jonavoje.

Kaišiadorių r. sav. visuomenės sveikatos biuras 1-12 klasių 684 mokiniams organizavo Pasaulinę judėjimo sveikatos labui savaitę, kurios metu vyko: stalo teniso varžybos, estafečių varžybos, kartu su Lietuvos sveikuolių sąjunga ir mokytojais skautais sveikuoliškas trijų dienų žygis „Sveikuolišku žingsniu“, kurio metu 30 žygeivių rajono savivaldybės keliais ir takeliais nukeliavo 58 km, akcija „Į mokyklą pėsčiomis“, kurios metu į mokyklą geltonuoju autobusu važiuojantys mokiniai galėjo išlipti anksčiau ir tam tikrą atstumą iki mokyklos eiti pėsčiomis. O kiti mokiniai atriedėjo riedučiais ir dviračiais.

Siekiant propaguoti mokyklų bendruomenėse sveiką gyvenseną kaip kasdienį gyvenimo būdą, ugdyti vaikų ir mokinių atsakomybę, skatinti juos saugoti ir stiprinti savo sveikatą, Kaišiadorių r. sav. visuomenės sveikatos biuras skatino dalyvauti ir organizavo Tarptautinio mokinių, pedagogų ir visuomenės sveikatos priežiūros specialistų konkurso „Sveikuolių sveikuoliai“ I etapą rajone. Konkurse dalyvavo priešmokyklinio amžiaus, pradinio, 5-8 ir 9-11 klasių amžiaus vaikai. Dalyvių skaičius 128. Tuo pačiu tikslu minima Pasaulinė sveikatos diena, surengiant 6-12 klasių mokinių mokslinę konferenciją. Jos metu mokiniai pristato atliktus tiriamuosius darbus sveikatos tema. Parengta 14 darbų.

Analizuojant, mokinių profilaktinių sveikatos patikrų duomenis, nustatyta, kad skeleto raumenų sutrikimai (netaisyklinga laikysena) yra vieni iš dažniausiai diagnozuojamų mokinių sveikatos sutrikimų. Kaišiadorių rajono savivaldybės mokiniams 2010 m. nustatyta 12,2 proc laikysenos sutrikimų. Netaisyklingos laikysenos formavimuosi vaikystėje vienas iš rizikos veiksnių yra netaisyklingas kuprinės nešimas ir kuprinės svorio nekontroliavimas. Laikysenos sutrikimų prevencijai Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras vykdo kuprinių svėrimo akciją, kurios tikslas - išsiaiškinti mokyklinės kuprinės svorį ir jos sąsają su kūno svoriu skirtingose amžiaus grupėse. Akcijos metu buvo vedami pokalbiai netaisyklingos laikysenos prevencijos temomis, pasvertos 595 (penki šimtai devyniasdešimt penkios) 3-6-9 klasių mokinių kuprinės.

Pasaulio Sveikatos Organizacijos (PSO) rekomendacijomis, optimalus pilnos kuprinės svoris turėtų sudaryti ne daugiau kaip 10 – 15 proc. mokinio kūno masės. Nustatyta, kad 3,2 proc. mokinių kuprinių svoris viršija rekomenduojamą normą, ko pasekoje sukeliama laikysenos ydos. Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro specialistai parengė rekomendacijas ir su jomis išleido knygai skirtą. Knygų skirtukai buvo išdalinti 595 mokiniams, pateiktos rekomendacijos tėvams.

2010 m. vaikų iki 17 m. ligotumas infekcinėmis ir parazitinėmis ligomis 50,88/1000 gyv. Vienas pagrindinių rizikos veiksnių, sąlygojančių vaikų sergamumą infekcinėmis parazitinėmis ligomis – tai neišugdyti higienos įgūdžiai. Siekiant motyvuoti ir skatinti vaikus laikytis asmens higienos taisyklių, Kaišiadorių r. sav. septyniose bendrojo lavinimo mokyklose visuomenės sveikatos priežiūros specialistai vykdė tris projektus asmens higienos tema. Projektai skirti priešmokyklinio amžiaus grupėms ir 1-5 klasių mokiniams. Buvo išleista stendinė medžiaga, vedamos pamokos, viktorinos, pokalbiai, konkursai, suteiktos asmens higienos priemonės, užtikrinačios būtinųjų asmens higienos įgūdžių formavimą. Į veiklą įtraukti 833 mokiniai. Atliktos profilaktinės pedikuliozės 492 patikros, įtarti 44 ligos atvejai.

2.2.5 Žalingų įpročių prevencija

Vis daugiau rajono savivaldybės paauglių rūko. Dažnai rūko kas ketvirtas berniukas ir kas aštunta mergaitė. Tikslu – skatinti mokinius domėtis sveika gyvensena. Pasaulinei dienai be tabako buvo organizuotas mokinių fotografijų konkursas „Ačiū, kad nerūkote“ Mokiniai atsiuntė 20 fotonuotraukų. Kaišiadorių rajono bendruomenei organizuota akcija „Gėlė – vietoj cigaretės“. 10 klasės mokinės, eidamos Kaišiadorių miesto Gedimino gatve keitė gėlę į cigaretę. Išdalinta 200 gėlių.

Siekiant paskatinti jaunimą domėtis sveikesne gyvensena, Tarptautinei nerūkymo dienai Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras organizavo koncertą „Aš pasirinkau ir nerūkau“. Gerąją žinią jaunimui išdainavo Lietuvoje gerai žinoma atlikėja Ledi Ais ir grupė „Gerai

gerai @ Miss Sheep“. Jie ragino dainuoti, šokti, sportuoti, bet nenuodyti savęs ir kitų tabako dūmais. Koncerto metu buvo dalinami šokoladiniai saldainiai su užrašau “ Aš pasirinkau ir nerūkau”.

Visuomenės sveikatos priežiūros specialistės, dirbančios mokyklose pravedė 96 pamokas ir 34 konkursus ir viktorinas įvairaus amžiaus mokiniams rūkymo, alkoholio ir narkotikų vartojimo prevencijos tema. Mokyklose išleisti 28 sienlaikraščiai.

Darbas su socialiai pažeidžiamomis vaikų grupėmis: sudarytos dvi bendradarbiavimo sutartys su Kaišiadorių socialinių paslaugų centru, Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato Kaišiadorių rajono policijos komisariatu. Praveisti bendri 8 renginiai.

2.3. TYRIMAI

2.3.1. Triukšmo tyrimas

Vadovaujantis Kaišiadorių rajono savivaldybės triukšmo prevencijos veiksnių 2009–2013 m. programa ir priemonių planu, Kaišiadorių r. sav. matuotas garso slėgio lygis triukšmui jautriose vietose. Triukšmas buvo matuotas 10 vietų. Kiekvienoje vietoje buvo matuojamas maksimalus ir ekvivalentinis garso slėgio lygis, šie matavimai atlikti 3 kartus: dienos, vakaro, ir nakties metu. Iš viso atlikta 60 matavimų. Atlikta „Triukšmo lygio matavimų rezultatų analizė Kaišiadorių rajone“. Tyrimo metu nustatyta, kad didžiausia maksimalaus triukšmo problema yra Kaišiadoryse Žaslių g. -80 dBA (viršija - 15 dBA) ir Žiezmaruose Žaslių g. max -75 dBA (viršija - 10 dBA) Neatitinkamai nustatyti dviejų matavimų metu (dienos ir vakaro matavimo metu). Abiejuose taškuose triukšmo šaltinis yra intensyvus kelių transporto srautas. Leistino maksimalaus ir ekvivalentinio triukšmo lygiai nakties metu visuose 10 matuotų vietų neviršijo leistinų normų. Maksimalus triukšmo lygis buvo viršytas 20 proc. visų matavimų. Ekvivalentinio triukšmo lygis buvo viršytas 16,6 proc. visų matavimų. Parengtas rekomendacijų planas. Numatytos triukšmo mažinimo priemonės 2012-tiems metams.

2.3.2. Pagal gyventojų poreikį vykdyti tyrimai

2011 m. Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos lėšomis buvo vykdoma programa “Fizikinių, cheminių, biologinių ir kitų fizinės aplinkos veiksnių ryšio su sveikata stebėsena“. Gyventojų pateiktų skundų pagrindu, buvo atlikti patalpų mikro klimato tyrimai. Tyrimų metu ištirta: patalpų oro temperatūra, santykinė oro drėgmė, oro judėjimo greitis bei sedimentacijos metodu nustatytas pelėsinų grybų skaičius patalpų ore. Tyrimo rezultatai ir rekomendacijos pateikti gyventojams ir UAB Kaišiadorių butų ūkis.

2.3.3. Tarptautinio mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo ir sveikatos tyrimas

Tyrimas „Mokyklinio amžiaus vaikų sveikata ir gyvenimas“ – tarptautinis. Tikslas – geriau pažinti jaunų žmonių gyvenimą, elgesį ir sveikatą, įvertinti mokinių gyvenimo ir sveikatos pokyčius (atsiradusius dėl įvairių permaitinimo, reformų ir kt.). 2010 metais šiame tyrime dalyvavo visos rajono mokyklos, kuriose buvo apklausti 335 mokiniai (11, 13 ir 15 metų). Siekta įvertinti Kaišiadorių rajono mokyklų mokinių savijautą bei pagrindinius gyvenimo komponentus t. y. plintančius rūkymo, alkoholio ir narkotikų vartojimo įpročius, mitybą, fizinį aktyvumą ir kt. Be mokinių apklausos, anketos buvo pateiktos ir mokyklų vadovams bei klasių auklėtojams. Kaišiadorių rajono mokinių apklausos duomenys buvo lyginami su visos Lietuvos mokinių apklausos duomenimis – šalies vidurkiu. Nustatyta, kad Kaišiadorių rajono mokinių sveikata, savijauta bei gyvenimas daugelio vertinimų atžvilgiu yra prastesnė nei kitų Lietuvos miestų ir rajonų mokinių. Pavyzdžiui kas antras paauglys, dažniau mergaitės nei berniukai, nepakankamai fiziškai aktyvūs ($p=0,0001$). Vos 14,3 proc. Kaišiadorių r. mokyklose besimokančių mokinių mankštinais laisvalaikiu (bent 4 dienas per savaitę). Auga priklausomybės sukeliančių medžiagų (alkoholio, tabako ir nelegalių narkotinių medžiagų) vartojimo problema. Rūkančiųjų kaišiadoriečių paauglių su amžiumi daugėjo. Dažnai rūkė kas

ketvirtas berniukas ir kas aštunta mergaitė. Beveik kas ketvirtas 15-metis berniukas ir kas šešta mergaitė per gyvenimą vartojo kokius nors narkotikus. Nuo 2002 m., bandžusių narkotikų mergaičių procentas padvigubėjo, o berniukų – patrigubėjo. Išlieka problema – patyčios. Ypatingai tarp jaunesnių mokinių. Naujausiais duomenimis, penkiolikmečiai mažiau patyrė patyčių lyginant su penktokais ir septintokais. Daugiau iš kitų tyčiojosi vyresnieji – septintos ir devintos klasės apklaustieji ($p=0,05$). Mokinių, pasižyminčių polinkiu į savižudybes, kurios neretai būna toleruojamų ir ilgai besitęsiančių patyčių rezultatas, daugėjo (nuo 4,2 proc. – 1994 m. iki 12,8 proc. 2010 m.).

Ištirta, kad 84,9 proc. Kaišiadorių rajono 11, 13, 15 metų mokinių – teigiamai įvertino savo sveikatą, kai Lietuvoje - neigiamai vertinusių sveikatą mokinių dalis sudarė penktadalį (20 proc.), tyrime dalyvavusių respondentų, kurių dauguma buvo mergaitės.

2.3.4. Kiti tyrimai

2010 metais HISIC bendradarbiaudamas su Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuru vykdė „Mokinių mitybos tyrimą“ (Tyrimo tikslas – įvertinti mokinių ypatumus) ir „Mokinių vykimo į mokyklą ir grįžimo iš jos saugos tyrimas“ (Tikslas įvertinti mokinių saugaus atvykimo/išvykimo į/iš mokyklos galimybes mokyklos aplinkos aspektu). Kiekviename tyrime dalyvavo vidutiniškai po 150 mokinių. 2011 m. pateikta rezultatų analizė ir rekomendacijos. 2011 m. sudaryta bendradarbiavimo sutartis, atliekant „Vaisių vartojimo skatinimo mokyklose 2010-2013 m.“ programos įgyvendinimo ir veiksmingumo tyrime su Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centru. Tyrimo rezultatų analizė vykdoma.

3. REKOMENDACIJOS

Svarbiausias visuomenės sveikatos priežiūros rajono savivaldybėje prioritetas - **gyventojų sveikos gyvensenos skatinimas**, nes gyvenimo būdas lemia socialinio ugdymo, sveiko gyvenimo ir kultūros plėtrą. Todėl siūlome visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas vykdyti šiomis kryptimis:

Gyventojų sergamumo infekcinėmis ligomis mažinimas

✓ Gyventojų sergamumas tuberkulioze išlieka viena aktualiausių sveikatos problemų. Rekomenduojama ypatingą dėmesį skirti tuberkuliozės profilaktikai. Siekiant geresnių diagnostikos ir gydymo rezultatų, plėsti tuberkuliozinį budrumą tarp bendrosios praktikos gydytojų, pediatrų ir kt. specialistų tam, kad, įtarus tuberkuliozę, žmogus laiku būtų siunčiamas gydymui į specializuotas sveikatos priežiūros įstaigas. Būtina gyventojų informacinė sklaida apie tuberkuliozės epidemiologinę situaciją rajone ir vykdomas profilaktikos priemonės.

Gyventojų sergamumo, mirtingumo dėl lėtinių neinfekcinių ligų mažinimas.

✓ Būtina numatyti sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūros tobulinimą: pacientų registracijos duomenų bazių diegimą, išsamios informacijos apie jų sveikatos būklę išsaugojimą ir jos panaudojimą, vykdant asmens sveikatos priežiūrą, prevencines sveikatos programas.

✓ Skatinti ir stiprinti tarpžinybinį ir tarpinstitucinį bendradarbiavimą tarp visuomenės sveikatos biuro bei kitų visuomenės sveikatos priežiūros (ir ne tik) įstaigų, siekiant užtikrinti reguliarių ir kokybišką visuomenės sveikatos stebėsenos programos vykdymą rajone, taikant ir rengiant, tikslingai ir organizuotai įgyvendinant gyventojų sveikatinimo, prevencinių prieš lėtines neinfekcines ligas, traumų prevencijos vykdymą ir kitų sveikatos programų įgyvendinimą.

Stiprinti kūdikių, vaikų ir paauglių sveikatą.

✓ Stiprinti psichinę sveikatą šeimoje ir bendruomenėje sistemingai kuriant ir diegiant ar įtvirtinant psichikos sveikatos paslaugų teikimo vaikams programą, tinkamai įtraukiant šeimos gydytojus į psichikos sveikatos priežiūrą, užtikrinant bendradarbiavimą ne tik tarp asmens sveikatos

priežiūros (šeimos gydytojų) bet ir kitomis visuomenės sveikata besirūpinančiomis įstaigomis savivaldybėje.

✓ Turint galvoje, kad vaikų sveikata neatsiejama ne tik nuo jų augimo, vystimosi, adaptacijos, aplinkos veiksnių, bet ir mokymo proceso organizavimo, Kaišiadorių rajono bendrojo lavinimo mokyklose formalaus ugdymo struktūroje rekomenduojama skirti daugiau vietos sveikatos ugdymui ir stiprinimui bei sveikos gyvensenos įpročių ir įgūdžių diegimui ir plėtrai. Jau ikimokyklinio ugdymo įstaigose pradėti nuostatos, kad sveikata – tai vertybė, diegimo procesą, tokiu būdu skatinant ir atsakingą, sąmoningą elgesį dėl savo paties sveikatos ateityje ir gerinant vaikų sveikatos būklės duomenis. Taip pat siekti, kad rajono savivaldybės ugdymo įstaigose būtų sudarytos tinkamos vaikų ugdymo, mokymosi, mitybos, kūno kultūros ir sporto, poilsio sąlygos, kad vaikai būtų apsaugoti nuo fizinę ir psichinę sveikatą žalojančių veiksnių.

✓ Rengti ir įgyvendinti ilgalaikes, tikslines, skirtas įvairaus amžiaus grupėms ir socialinio sluoksnio gyventojams, bendruomenės sveikatinimo, prevencines programas, atliekant etapinę ir galutinę programos efektyvumo analizę.

Aplinkos neigiamo poveikio gyventojų sveikatai mažinimas

✓ Vadovaujantis Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybos 2011 m. spalio 27 d. sprendimu Nr. V17 -367 patvirtinta Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūros 2011–2013 metų strategija (5 tikslas: „Kurti sveikatai palankią aplinką“) būtina ir toliau tęsti triukšmo stebėseną aktualiuose rajono taškuose, nustatytuose vietose imtis triukšmo mažinimo priemonių.

✓ Užtikrinti Kaišiadorių r. sav. maudyklų vandens kokybės vykdymo stebėseną.

✓ Atsižvelgiant į neproporcingą Kaišiadorių r. sav. gyventojų vandens ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartojimą, rekomenduojama įpareigoti atsakingą instituciją peržiūrėti sutarčių su paslaugų vartotojais registrą, esant būtinybei skatinti gyventojus naudotis nuotekų tvarkymo paslaugomis, siekiant išvengti neigiamo poveikio (infekcinių ligų protrūkio) aplinkinių sveikatai.

✓ Rekomenduojame Kaišiadorių rajono savivaldybės Bendruomenės sveikatos tarybai inicijuoti kreipimąsi į kontrolės, baudžiamąją funkciją vykdančias institucijas dėl 2010 metų kovo 25 dienos Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr.V17-58 patvirtintą Kaišiadorių miesto parką „Nerūkymo zona“ nuo 2010 metų birželio 1 d.

✓ Užtikrinti reguliarų Kaišiadorių rajono savivaldybės teritorijoje gyvenančių gyventojų, t.y. vaikų ir suaugusiųjų gyvensenos tyrimų kartu su kitomis žinybomis vykdymą, siekiant įvertinti sveikatos rizikos veiksnių, t. y. žalingų įpročių ir nesveikos gyvensenos, paplitimą bendruomenėje bei nustatyti demografinių, socialinių sveikatos netolygumų priežastis ir priimti tinkamus sprendimus, kaip juos sumažinti ar šalinti.